

Per-Erik Lorentzon
Telefon: 0370 – 67 85 90
Email: per-erik.lorentzon@vaggeryd.se

Samlokalisera Hoks och Svenarums skola

Beslutsförslag

Förvaltningen föreslår Barn och utbildningsnämnden att samlokalisera Hoks och Svenarums skola i Hok för resterande del av läsåret 2022-23.

Bakgrund

Svenarum är en liten skola belägen ca 5 km från Hoks skola. Skolan har varit under uppbyggnad de senaste tre åren och är idag fullt utbyggd med totalt 31 elever i årskurserna F-3. Skolan ställdes inför särskilda utmaningar inför läsåret 2022-23 då tre personerna som jobbar i Svenarum slutade. Personalen bestod då av en behörig och två obehöriga lärare i grundskolan och fritidshem. Den behöriga läraren angav som främsta skäl till sin uppsägning enhetens sårbarhet och en bristande arbetsmiljö (hög arbetsbelastning) som konsekvens då någon av personalen var frånvarande. De två obehöriga hade tidsbegränsade anställningar enligt skollagen. Frånvaro bland fritidshemspersonal innebar ofta att skolans personal fick stanna över efter sin ordinarie arbetstid. Att inte veta från dag till dag när man kan sluta för dagen innebär en hög stressfaktor och ställer höga krav på det egna livspusslet. Svårigheterna med att finna vikarierna medförde också ett ökat tryck på skolledningen där även rektor fick öppna och stänga fritidshemmet många gånger under våren.

Inför läsåret 2022-23 har skolledningen rekryterat in ny personal och anpassat organisationen utifrån att enheten ökat med en årskurs. Skolan organiseras genom åldersintegrerad undervisning i åldrarna åk F-1 (18 elever) och åk 2-3 (13 elever). Organisationen består av två lärare för undervisning i grundskolans åk F-3 samt två lärare för undervisning i fritidshem. Det har varit svårt att rekrytera behörig personal till enheten varför det i dagsläget är en behörig lärare och en utbildad vikarie för grundskolan åk F-3. När det gäller fritidshemmet återfinns en behörig fritidslärare och en utbildad vikarie. Både speciallärare och specialpedagog och övrig elevhälsa finns på rektorsområdet som består av ytterligare tre mindre skolenheter vilket innebär att de inte kan vara på plats hela tiden i Svenarum utan placeras utifrån de behov som elever har i hela rektorsområdet. De budgeterade resurserna för rektorsenhet Gr2 fördelas enligt följande:

Rektorsenhet Gr2	Tjänster 2021	Tjänster 2022	Tjänster VT22	Tjänster HT22
Gemensamt	4,9	5,7	5,7	5,7
Bondstorp	3,1	2,7	2,7	2,7
Byarum	6,6	5,6	5,6	5,6
Hok	10,4	9,9	9,9	9,9
Svenarum	2,3	3,4	3,0	4,0
Totalt	27,4	27,3	26,9	27,9

Beskrivning av Svenarums skola idag

För att få enheten att fungera utifrån dess storlek och brist på behörig personal har en mängd olika insatser satts in. Rektor och framförallt biträdande rektor har stöttat upp i arbetslaget och varit vikarier vilket innebär undervisning, öppning och stängning av fritidshemmet, handledning och introduktion av personal m.m.. Man har haft många samtal med oroliga och frågande föräldrar. Ledningen har avsatt resurser för handledning och varit med när scheman utarbetats. En hel del praktiska göromål har också genomförts av skolledningen som att hjälpa till att skapa en lärmiljö med så lite intryck som möjligt. Sist men inte minst har skolledningen arbetat intensivt med rekrytering och vikarieanskaffning. Luncherna och rasterna har delats upp så att alla (31) barn inte är ute samtidigt.

Vi har idag stora problem med att få Svenarums skola att fungera, detta gäller centrala områden som trygghet, studiero och arbetsmiljö. Framförallt har vi problem med att professionell undervisning inte bedrivs. Den utbildade läraren beskriver situationen så här:

Jag har hamnat i en ohållbar situation, vilket innebär att den undervisning som eleverna har rätt till blir lidande. Jag har svårt att genomföra någon form av undervisning på grund av elevers brist på uppförande och respekt gentemot andra individer. Jag har några elever som är duktiga och vill lära sig och dessa elever blir lidande av sina klasskamraters omogenhet och uppförande. Jag behöver helt enkelt hjälp i klassrummet för att styra de elever som springer runt och stör de andra. Personligen så tror jag att eleverna skulle må bättre av att få gå i skolan i Hok.

Biträdande rektor tillika specialpedagog har ägnat mycket tid åt att stötta framförallt den utbildade läraren. Åtskilliga handledningssamtal har genomförts där konkreta förslag på hur man kan möta och undervisa eleverna har lagts fram men dessa har inte fått någon genomslagskraft. Läraren har också fått tillgång till Bästa starten, vilket innebär extra handledning av elevhälsoteamet och skolpsykolog 15 minuter varje vecka. Biträdande rektor beskriver arbetet så här:

”Som specialpedagog brukar jag prata om en pall som har 3 ben. Benen som behövs för att kunna jobba på ett inkluderande sätt med våra elever är relationer, struktur/rutiner och samverkan med föräldrar. Detta predikar jag ofta om och gjort så även i Svenarum och som jag ser det fungerar inte något ben. Lärarjobbet är så mycket mer än att bara stå vid tavlan och undervisa.”

Vi brister framförallt i rutiner och strukturer som bär undervisningen framåt, vilket är särskilt viktigt i åldersintegrerad undervisning där grupperna är än mer heterogena. Att jobba åldersintegrerat kräver mer av läraren varför många t o m erfarna lärarna ser svårigheter med åldersintegrerad undervisning. Vårt att nämna är att övergången till åldersintegrerad undervisning var ett avgörande skäl till att några lärare i Hok sa upp sig i våras.

Specialpedagogen har varit i Svenarum 2 dagar i veckan sedan terminsstart. Tiden på skolan har till största del gått ut på att hjälpa läraren att få fatt i eleverna som uppehåller sig på andra ställen än i klassrummet. Specialpedagogen har alltså inte haft möjlighet att fördjupa sig i de barn som är i behov av stöd och framförallt inte haft möjlighet att hjälpa den utbildade vikarien som också har behov av stöttning. Nedan återfinns några olika citat från specialpedagogen.

”I onsdag täckte jag upp så eleverna F-2 kom iväg på simundervisning. Måndagens idrottslektion fick vi ställa in pga. bemanningen. Likvärdig utbildning? Att bussa eleverna till idrott och simundervisning kräver total bemanning och det går åt mycket tid. Resterande skoldag ägnas åt att hjälpa läraren hålla koll på var eleverna befinner sig, då de inte vill vara i klassrummet. Eftermiddagen är jag på fritids fram till 17. Dessutom får vi ringa in pappan till barnet med diabetes på morgonen då det kom en annan personal och skulle hjälpa till med frukosten vilket gjorde barnet alldeles förtvivlat och ville inte äta.”

”Jag har varit med om totalt 4 rymningar. Skolgården är svår att överblicka och det är lätt för barnen att springa ut i skogen. Halva torsdagen ägnade jag åt att samtala med 3 elever, som rymt, och deras

vårdnadshavare. Tid som egentligen var avsatt för elever i Byarum. Ett barn har rymt 3 gånger inom loppet av en vecka.”

Även skolledningen är mycket stressade över sin arbetssituation och signalerar tydligt att situationen är ohållbar och att de inte kan göra mer. Biträdande rektor beskriver situationen så här:

Jag har varit stressad över Svenarums skola sedan skolstart då jag känner att pallen inte håller. Jag har handlett, jag har varit på plats, men situationen är ohållbar. En hel vecka med migrän och tankar som jag inte har kunnat släppa när jag kommit hem från jobbet. Barnen mår inte bra och jag känner att jag inte kan stå för den verksamhet vi bedriver.

Även vårdnadshavarna signalerar och påtalar stor oro för skolan i Svenarum. Rektor har haft många samtal med föräldrar som i huvudsak kan sammanfattas i följande punkter:

- Rädd att elever backar i utvecklingen med en obehörig lärare
- Upplever att det saknas struktur på lektioner, raster och fritidshemmet
- De anser att det är för få vuxna på skolan för att möta elevernas behov
- De ”skötsamma” eleverna hamnar i kläm när det inte är ordning på lektionerna
- Tveksam till om undervisande lärare i åk 2-3 reder ut situationen
- De ser elever sitta i korridorer under lektionstid.
- Oroliga för sitt barn med medicinska behov.

Följande mail skickades till BUNs ordförande från en vårdnadshavare:

Jag hör av mig till er efter att ha pratat med Helen Bengtsson Carlström. Situationen på Svenarums skola och fritidshem är verkligen ohållbar. Jag och många föräldrar med mig är mycket oroade. Personalen är helt ny från denna termin. Barnen har ingen vuxen de känner sedan innan. Det är förståeligt att det är svårt i början när man inte har relation till varandra men det händer incidenter av mycket allvarlig typ mellan barnen. De vuxna som ska finnas för att stötta våra barn i situationer finns inte/gör inte det. Barn är ledsna och vill inte gå till skolan. Att lämna sitt barn som inte vill vara där, på morgonen och ingen bryr sig/hinner inte ta emot barnet är hemskt. Barn ska ha rätt till en trygg miljö i skolan, hur ska denna situation ändras? Det behöver hända något omgående, inom de närmsta dagarna.

Sammanfattning av problembilden

Svenarums skola och fritidshem är en liten enhet vilket också gör den väldigt såbar. På skolan finns elever i behov av stöd. Elever med medicinska behov innebär att någon av personalen hela tiden måste finnas till hands för att hjälpa till att hålla koll på värden etc. Detta blir extra sårbart vid en liten enhet där en vikarie rimligen inte kan ta en sådan uppgift utan att få utbildning. Bristen på behörig personal tillsammans med problem att täcka upp med personal under hela dagen samt svårigheter att få vikarier till den lilla enheten skapar en ohållbar arbetsmiljö för både elever, personal och rektor. Vi har idag en arbetsmiljö som innebär risker både när det gäller hälsa och skolresultat. Fler vuxna på skolan är nödvändig utifrån det akuta behovet att skapa trygghet, ordning och säkerhet. Om enheten varit stabil och haft samtliga resurser på plats bedömer vi att skolan skulle ha kunnat jobba på i enlighet med våra målsättningar. Då vi är långt från en stabil organisation är det nödvändigt att tillsätta ytterligare resurs i form av ex lärarassistent för att skapa trygghet och säkerhet.

Resursförstärkning i form av fler vuxna kan lösas men det stora problemet för enheten är kompetens- och utbildningsnivå. Bristen på behöriga och kompetenta lärare är stor varför vi inte kan leva upp till den nationella Läsa-räkna-skriva garantin. Sedan den 1 juli 2019 gäller bestämmelser i skollagen om en garanti för tidiga stödinsatser. Syftet med en garanti för tidiga stödinsatser är att uppmärksamma elever som är i behov av stöd i sitt lärande, och att stödinsatser i svenska, svenska som andraspråk och

matematik ska sättas in tidigt och utformas efter varje elevs behov. Målet är att fler elever ska nå en fullständig grundskoleutbildning. Elevers kunskapsutveckling ska följas och främjas systematiskt i förskoleklass och lågstadiet utifrån ett obligatoriskt kartläggnings och bedömningsmaterial. Som stöd för en likvärdig bedömning ska nationella material användas. Det är obligatoriskt att genomföra, kartläggningsmaterialen Hitta språket och Hitta matematiken på höstterminen i förskoleklass, bedömningsstöd på höst- och vårtermin i åk 1 samt nationella prov på vårterminen i åk 3. Om läraren, genom de obligatoriska materialen, observerar indikation på att en elev behöver stöd i sitt lärande, görs en särskild bedömning av elevens kunskapsutveckling i samråd med specialpedagogisk kompetens. Så fort man befärad att en elev inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som gäller ska extra anpassningar sättas in skyndsamt. Eventuellt görs en anmälan till rektor om att eleven kan vara i behov av särskilt stöd. I dagens läge är det omöjligt att leva upp till garantin i Svenarums skola då det saknas behörig och kompetent personal. Detta är en **allvarlig** brist.

Inför varje år rekryteras ny personal till våra skolor och anställningarna är antingen tillsvidarejänster (behöriga) eller tidsbegränsade för ett läsår (obehöriga). Anställningsformerna är reglerade i skollagen. Om man under flera år inte lyckas rekrytera behöriga lärare utan tvingas till visstidsanställningar blir personalomsättningen per automatik högre än vad som ses som normalt.

För att få en robust och stabil enhet behöver det finnas en kärna med behörig och kompetent personal som de nyrekryterade ansluter till. Det stora problemet vi har och har haft sedan starten i Svenarum är att kärnan saknas och att det tillkommer ny personal varje läsår. Sedan nystarten har bemanningen varit enligt följande:

Läsår	Åk	Elever	Personal	Kommentar
2019-20	F	7	1 behörig (LF)	<i>Första året samkörs fritidshemmet med förskolan. En behörig lärare (LF) undervisar i F-klass</i>
2020-21	F-1	13	1 behörig (LF) 1 obehörig	<i>Andra året startar Fritidshemmet med 1 obehörig lärare. Den behöriga läraren (LF) undervisar åldersintegrerat åk F-1</i>
2021-22	F-2	24	1 behörig (LF) 3 obehöriga	<i>Tredje året rekryteras tre obehöriga lärare till F-klass och fritidshemmet. F-klassen, 11 elever, undervisas för sig av obehörig lärare. Åk 1-2 (13 elever) undervisas av behörig lärare (LF). Fritidshemmet har två obehöriga lärare</i>
2022-23	F-3	31	2 behöriga, 2 obehöriga	<i>Den behöriga läraren (LF) slutar och ett helt nytt team rekryteras in. Undervisning sker i F-1, 18 elever och åk 2-3 13 elever. Samtliga på enheten är nu nya.</i>

Ser vi över de tre åren har endast den behöriga läraren (LF) varit tillsvidareanställd. Övriga har nyrekryterats årligen utifrån skollagens krav på behörighet. Problemet är således inte primärt personalomsättning utan svårigheten att rekrytera behöriga lärare för undervisning i fritidshemmet och skolan. Kontinuiteten över de tre åren har varit beroende av en enda person vilket är mycket sårbart. Vi har helt enkelt inte lyckats att bygga upp personalgruppen kring den behöriga läraren (LF) i takt med nya årskurser. En av våra skolledare uttrycker det hela så här:

Det skulle inte vara lätt för någon lärare, nyutbildad eller erfaren, att bygga upp en helt ny organisation på en skola där all personal byts ut. Fördelen med större enheter är just den att det oftast finns stabila kollegor som jobbat ett tag som man kan stötta sig på.

För att få en robust och stabil skola i Svenarum behöver vi nu rekrytera två behöriga och kompetenta lärare samt möjligen en lärarassistent som kan vara en lösning på sikt. Personerna ska helst vara erfarna, trivas tillsammans och ha förmågan att bygga upp ett team som kan utveckla skolan. Den stora frågan är egentligen om detta är möjligt och ens realistiskt utifrån skolans nuläge.

Tidigare försök till rekrytering har inte lyckats, trots löften om högre löner och upprepade rekryteringsförsök sedan flera månader och t o m år tillbaka. Vi bedömer det idag högst osannolikt att vi ska lyckas med rekrytering i mitten av en pågående termin. Möjligheten att förflytta lärare från en skola till en annan har vi undersökt men kommit fram till att detta inte är gångbart utan tvångsmetoder. Att förflytta personal mot sin vilja är inte något som vi bedömer skapar stabilitet då det finns stor risk att den förflyttade personen säger upp sig.

I det korta perspektivet har vi rekryterat en pensionerad lärare som går in på enheten fram till 10 oktober men detta räcker inte på långa vägar för att åtgärda problemen. Förvaltningen anser därför att nämnden måste beakta mer genomgripande åtgärder.

Omorganisation som lösning

Hoks skola arbetar idag åldersintegrerat då elevunderlaget inte är tillräckligt för att bedriva åldersspecifik undervisning ur ett ekonomiskt perspektiv. Några lärare slutade i våras då man inte kunde tänka sig att arbeta åldersintegrerat varför nya lärare rekryterats. Ett par av dessa påbörjar sin anställning i oktober-november och fram till dess har vikarier anställts. Hoks skola upplever sig idag betydligt mer ansträngd än man gjorde under våren och tillfällena då man inte kan ta raster har ökat.

Genom att Svenarums skola och fritidshem flyttar verksamheten till Hoks skola kan man lösa både de allvarliga bristerna i Svenarum och samtidigt avhjälpa de problem som upplevs i Hok.

Sammanslagning av de två enheterna ger fler vuxna, högre behörighet och ökad kompetens vilket i sin tur leder till bättre förutsättningar för eleverna att nå resultat utifrån kunskapsmålen. Vi skapar en större säkerhet runt elever som är i behov av stöd och ökar trygghet och kontinuitet både för personal, elever och rektor. Omorganisationen skapar generellt en bättre arbetsmiljö både för elever, personal och rektor eftersom kompetensen blir mer samlad och lättare att göra omfördelningar om någon personal skulle fattas.

Årskurs	F-klass	Åk 1	Åk 2	Åk 3	Åk 4	Åk 5	Totalt
Hok	16	8	16	9	23	15	87
Svenarum	7	11	6	7			31
Hok + Svenarum	23	19	22	16	23	15	118

Efter en sammanslagning på Hoks skola kommer varje årskurs bli en klass där en eller flera behöriga lärare arbetar. F-klass får 23 elever med två lärare, år 1 19 elever med 1 behörig lärare, år 2 22 elever med 1 (inom kort) behörig lärare, år 3 16 elever med 1 behörig lärare, år 4 23 elever med 1 behörig lärare (from november) samt år 5 15 elever med 1 behörig lärare. Samtliga elever kommer att ha behöriga lärare inom 1-2 månader. När det gäller fritidshemmet kommer det att kunna delas upp i två grupper med en grupp för de yngre eleverna och en för de äldre. Det finns 4 behöriga fritidslärare som ansvarar för fritidshemmets verksamhet samt kan följa klasser under skoldagen. Det finns även en elevassistent som kan stötta elever i olika situationer då de behöver ett extra stöd. I denna organisation får fler elever behörig personal och det finns fler vuxna under hela elevens dag. Personalgruppen och förvaltningen är helt eniga i att en sammanslagning av Hok och Svenarum är det bästa för barnen och ger enheten bra förutsättningar att leva upp till lagar och förordningar.

De flesta eleverna i Svenarum tar sig dit med skolskjuts som sedan fortsätter till Hoks skola ca 5 km bort. Bedömningen är att tiden för skolskjutsen utökas med 5-10 min varför påverkan för barnen som åker skolskjuts blir marginell. Sträckan som kommunen betalar entreprenören för blir densamma.

För att ta emot eleverna från Svenarum behöver vi göra uppgraderingar av köket samt en del mindre anpassningar av lokalytorna i Hok (hyllor, möblering etc.). En mindre utökning av personalen i köket behöver också genomföras. Totalt sett bedöms ändå omorganisationen vara kostnadsneutral och hålla sig inom ramen för budgeten.

Summering

De allvarliga bristerna som förekommer i Svenarum på grund av bristen på behörig och kompetent personal måste åtgärdas. Förvaltningen bedömer det högst osannolikt att skolledningen lyckas rekrytera behörig och kompetent personal i mitten av terminen varför en sammanslagning av Hok och Svenarums skola är den lösning som säkerställer en god arbetsmiljö för barnen och personalen samt ger förutsättningar så att professionell undervisning kan bedrivas.

Ett första steg är att besluta om en sammanslagning för läsåret 2022/23 och att utvärdera organisationen tillsammans med vårdnadshavarna inför läsåret 2023/24.

Hok och Svenarum kommer de närmaste åren få ett minskat elevunderlag varför de problem vi upplever idag med högsta sannolikhet kommer att återuppträffa. De kommande åren kommer antal barn som börjar förskoleklass i Hok/Svenarum sammanlagt vara ca 15 elever vilket bedöms vara en bra grupp att arbeta med. Givet de problem vi har idag med Svenarums skola är det förvaltningens uppfattning att sammanslagningen bör övervägas att göras permanent. Ytterligare skäl att göra sammanslagningen av Hok/Svenarum permanent är att barnen i Svenarum får en rimligare skolorganisation. Idag skall ett barn i Svenarum genomgå hela fyra (!) skolbyten under sin grundskoleperiod (åk F-3 i Svenarum, åk 4-5 i Hok, åk 6 Hjortsjö 4-6, åk 7-9 Hjortsjö 7-9) vilket inte kan ses som bra ur ett barnperspektiv.

I tabellerna nedan återfinns födelsetalen samt elevprognos för de båda enheterna.

Födelseår	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Hok	17	13	8	7	9	13
Svenarum	8	10	5	8	6	3
Hok + Svenarum	25	23	13	15	15	16

Elevprognos	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28
Hok F-5	87	88	80	80	75	76
Svenarum F-3	31	35	34	30	30	28
Hok + Svenarum	118	123	114	110	105	104

Per-Erik Lorentzon
Skolchef, Vaggeryds kommun